

SEVERNOAMREIŠKI INDIJANCI OZ. ŽIVLJENJE NJIHOVIH PREDNIKOV PRED PRIHODOM EVROPEJCEV

Predstavil vam bom severnoameriške indijance oz. njihove prednike. Opisoval bom njihovo življenje, preden so prišli evropejci in močno spremenili njihov način življenja. Osredotočil se bom še posebej na pleme Dakotčane. Dakotčane in nasploh indijance pa vam bom predstavil zato, ker so podrobno opisani v približno 2500 straneh šestih knjig z nalovom Harka, ki jih je prevedla sestra mojega dedga, Stanka Rendla. Torej, ker sem ogromno izvedel iz teh knjig, sem se odločil, da bom to znanje delil z vami. Dakotčani so živeli in še živijo v Severni Ameriki. Danes obstajata dve zvezni državi z tem imenom, in sicer Severna ter Južna Dakota oz. samo Dakota. Res pa je, da Dakotčani niso živeli le na določenem ozemlju, bili so namreč nomadi. To pomeni, da so se selili iz kraja v kraj. Selili so se izključno zaradi hrane, bivolov. Če je šla čreda bivolov npr. proti severu, so podrli vse šotore in odpotovali za hrano.

Bivališča

Osnovno bivališče tako Dakotčanov kot tudi ostalih plemen (npr. Siuxov, Apačev...) je bil šotor imenovan tipi. Bil je okrogel in v obliki stožca. Za ogrodje je imel palice, ki so bile na vrhu zvezane, stene pa je tvorila skupaj sešita bivolja koža. Večinoma so bili ti tipiji kar veliki. Na sredini je bilo ognjišče. Okoli ognjišča je bilo nekaj prostora, kjer se je jedlo in pogovarjalo, šivalo..., torej hišna opravila, ob robu pa so bila ležišča. Tipiji so bili tako narejeni, da se jih je dalo zelo hitro pospraviti in postaviti, to je bilo nujno, saj so bili indijanci, kot sem že povedal, nomadi.

Prehrana

Glavna hrana Dakotčanov in tudi drugih indijancev so bili bivoli. Indijancem so dajali obleko, meso, streho nad glavo, material za čevlje ter tetive za loke (iz vezi) ter še mnoge druge stvari. Poznali so tudi nekaj zdravilnih zelišč, a še ta samo plemenski vrač ali šaman. Poleg bivolov so seveda lovili tudi druge živali, npr. Jelene, srne, ribe, prerijske kokoši itn. Najbolj nevaren je bil lov na bivole. Izvajal se je ponavadi le enkrat ali dvakrat letno, jeseni in spomladi. Skoraj vsako leto je lov zahteval smrtne žrtve, saj je imela pobesnela čreda bivolov v diru strahovito moč. Če si želel ubiti bivola, si ga moral zadeti naravnost v srce, in še to z dirjajočega konja. A indijanci so bili izkušeni strelci, tako da je vsako pleme vsako leto podrlo vsaj 20 bivolov.

Vera

Indijanci so bili prepričani, da obstaja višje bitje, duh in gospodar življenja in narave. Imenovali so ga Manitu. Verjeli pa so tudi v zlega duha. Poleg tega so verjeli v posmrtno življenje.

Orožje in orodje

Glavno orožje Indijancev je bil lok. Najbolj cenjeni in zelo, zelo redki loki so bili iz kitovih rebernih kosti, a naj bi obstajala le dva takšna primera med Dakotčani. Navaden lok je torej bil iz lesa, tetiva pa iz živalskih kit, največkrat iz bivoljih ali jelenjih. Otroci so se že od malih nog učili streljati z lokom, tudi iz dirjajočega konja, tako da so bili pripravljene na lov na bivole. Nadalje je imel vsak indijanec pri sebi tomahavk. To je bila posebna sekira, ki se jo je dalo vreči, lahko pa se je uporabila tudi kot orožje na blizu. Pomemben je bil tudi nož, a ne toliko za samoobrambo, bolj za orodje. Takrat seveda še niso poznali vžigalnikov, imeli pa so kresilne kamne. Ko si dva kamna udaril skupaj, so nastale iskre in lahko si zanetil ogenj. Seveda so bili to posebni kamni.

Življenje in vzgoja otrok

Vzgoja otrok je bila trda, ni bila ravno za slabiče. Vključevala je vse dejavnosti za preživetje v divjini. Vsako jutro so se otroci skopali v ledeno mrzli vodi in si zdrgnili kožo in obraz s peskom. Fantje so se učili lova in ježe, dekleta pa so pomagala mamam pri domačih opravilih.

Oblačila in obutev

Indijanci so bili oblečeni večinoma v obleke iz bivolje kože, nekateri pa so poznali tudi blago. Čevlji so se imenovali mokasini. Bili so iz usnja ali bivolje kože. Indijanci so imeli poseben način hoje in teka, ne tako kot evropejci, ki na tla najprej položimo peto in šele nato prste, oni so najprej položili na tla prste in šele nato peto, kar jim je omogočilo zelo tih način premikanja, ki je bil pomemben za lov. Zanimivo je, da je indijanec toliko časa nosil eno srajco, dokler ni razpadla na njem.

Ureditev

Plemena so vodili poglavarji, ki so bili izglasovani. Po očetovi smrti je vodstvo plemena prevzel sin. Eden zelo znanih poglavarjev plemen Severne Amerike je bil Sitting Bull oz. Sedeči Bik, ki pa sicer ni bil poglavar Dakotčanov ampak siouxov. Najbolj znani oz. izkušeni plemenski poglavarji so se v času bitk posvetovali in tako tvorili nekakšno skupnost, kjer se je odločalo za odločitve, ki so prizadevale več kot 5000 ljudi. Takoj pod poglavarjem je bil vrač ali šaman. Ta naj bi bil plemenski čarovnik in zdravnik. Izvajal je razne plesne za npr. priklic dežja ali bivolov. Najbolj znan vrač je bil Tatanka Jotanka.

Propad staroameriških indijancev

Ko je Krištov Kolumb leta 1492 odkril Ameriko, je tja začelo prihajati čedalje več Evropejcev. Sprva v Južno in Srednjo Ameriko, v 18. in 19. stoletju pa tudi v Severno. Ker so Evropejci potrebovali prostor in zleto rudo, ki je bilo tam veliko, so po številnih vojnah Indijance premagali in jih natrpali v rezervate, torej v zelo majhne zastražene površine. Ker tam Indijanci niso mogli več loviti bivolov, so se morali pričeti ukvarjati s poljedelstvom. A razmere so bile nikakršne, zato jih je le malo preživelo. Danes je drugače. Indijanci že vedno živijo v rezervatih, le da so ti tako kot njihova mala država. Sedaj živijo v hišah in so povsem »modernizirani«.

Zaključek

Verjetno ste gotovo že sišali za totem. To je poseben steber, na katerega so privezali žrtev pred smrtjo. Totem je imel podobe duhov, živali in narave. Posebna vrednota pri Indijancih je bila čast. Če je nekdo nekoga užalil, ga je tisti tako dolgo zasledoval in preganjal, dokler ga ni ubil. Laž se je kaznovala s smrtjo, prav tako neposlušnost očetu ali poglavarju. Mit o zakopavanju bojne sekire je tudi resničen. Ko so sklenili mir, so pokadili pipo miru, in zakopali sekiro. Ob napovedi vojne pa so sekiro odkopali in s tem naznanili konec premirja.

Torej, stari Indijanci nam niso prav nič podobni. Oni so živeli v popolnem sožitju z naravo, mi pa smo nekako odvisni od industrije in gospodarstva. Poleg tega so tudi bivališča čisto drugačna. Predvsem pa dajo veliko več na čast in imajo strožje kazni.

Upam, da vam je bil moj govorni nastop všeč. Če bi si kdo rad prebral knjige o Harki, jih imamo v šolski knjižnici. so res zelo zanimive, govorijo pa o tem, kako so belci slabo vplivali na življenje Indijancov. Pa tudi z zlatom se močno zaplete. Zgodba opisuje tudi resnične dogodke, recimo veliko bitko med Indijanci in belci ter gradnjo železnice.